

050211-2

U mnohých se řady současných autorů shledáváme jakousi nepřehlédnutelnou nedůvěrou k pojmům a pojmovosti, odklon od nich a někdy až dokonce odporu k nim. Nápadné je, že obvykle nejde o nějakou kritiku, o kritické analýzy, nýbrž spíše o nechuť až antipatii. Pokud se pod názvem „postmoderna“ – poněkud upadle – myslí zpochybňování a odmítání všech norem, odpovídá nechuť k pojmovosti (a tedy i k LOGU vůbec a k logice) této podivné vlně, kterou bychom mohli také chápat jako jakémusi pokusu o návrat k narativitě, tedy k vyprávění. Vyprávění ovšem nikdy nevymizelo ze způsobu lidského života ani myšlení; dosvědčuje to množství stále znovu psaných a vydávaných, ale také kupovaných knih, které pracují převážně s vyprávěním, jako jsou romány, povídky, ale také historické knihy, tzv. literatura faktu (navzdory názvu plná vyprávění), atd. Pozoruhodné je dokonce i to, jak vyprávění a příběhy pronikly a nadále pronikají i do oborů přírodovědeckých, zejména všude tam, kde jde o popularizaci nebo jiné formy přiblížení současného stavu vědeckých zjištění a výzkumů mnoha lidem prostřednictvím médií, dokonce i takových, kde obraz převládá nad slovem. Ovšem narativita proniká i do vlastního přírodovědeckého myšlení, a to jak s myšlenkou evoluce (jak ve smyslu ontogeneze, tak i fylogeneze) v biologii, tak s myšlenkou jakési „pseudoevoluce“ v astrofyzikálním smyslu („vývoj“ planet, hvězd a jejich systémů, celých hvězdných soustav a vposledu „celého“ našeho Vesmíru). V tom smyslu platí, že vyprávění a narativita zdaleka nedohrály svou roli a nejsou zdaleka hodny odepsání. To však ukazuje jen to, že se bez narativity nemůžeme obejít, ale vůbec to nedokazuje, že se včetně nadále užitečné a potřebné narativity můžeme dnes a tím spíše do budoucnosti obejít bez pojmů a pojmovosti. Od té doby, co ve starém Řecku došlo k jejich vynálezu, už není možný žádný generální návrat k předpojmovosti. Pojmy, zavedené postupně do většiny oborů a odvětví lidského života i myšlení a především do poznatků a vědění a do vůbec všech vědeckých oborů, už nikdy nemohou být opuštěny ani zrušeny. Mohou být jen za pomoci jiných, lepších pojmů kriticky odhaleny jako vadné a zavádějící a nahrazeny pojmy lepšími a vhodnějšími.

(Písek, 050211-2.)

* pojmovost (nedůvěra); pojmy; narativita; vyprávění;